

# Forord

I omkring ti år har jeg hatt anledning til å bli kjent med biskop Thomas, i Egypt og på reiser omkring i Norge. Innholdet i denne boken er basert på dette vennskapet og på samtaler på Anafora i mai 2016.

Dette stedet, i ørkenen mellom Kairo og Alexandria, har blitt et nøkkelsted for mange kristne i Egypt og for mennesker som kommer dit fra hele verden, enten det er for å være frivillige, for å søke stillheten eller for å la seg inspirere av biskop Thomas og de andre som holder til der.

I denne boken brukes navnet Anafora på to måter. For å skjønne dette, må man se for seg Anafora som tre forskjellige områder, med hver sine formål og sin bygningsmasse. Anafora brukes både om hele området og om den innerste delen, som er det åndelige senteret. Det vil fremgå av teksten i hvilken sammenheng navnet forekommer.

Bildene i boken er valgt ut med tanke på å vise Anafora som en arena for spiritualitet og fellesliv.

Etter avtale med biskop Thomas har jeg valgt en form hvor det personlige «jeg» i teksten for det meste er erstattet av det kollektive «vi». I noen tilfeller var det likevel naturlig å anvende «jeg». Noen få steder har jeg valgt å

se biskop Thomas i et perspektiv utenfra. Det har kjentens nødvendig for å skape en viss avstand i teksten. I disse delene av boken står første avsnitt i kursiv.

I løpet av skriveperioden har en del dramatiske og triste hendelser rammet Egypts kristne befolkning. Disse hendelsene er en del av bakgrunnen for denne boken, men omtales ikke direkte. Biskop Thomas og hans medarbeidere ønsker å bygge noe positivt i en vanskelig situasjon. Deres ønske er å gi videre noen av de verdier og holdninger som preger koptisk spiritualitet og som er en viktig del av overlevelsesstrategien for kristne i Egypt.

Takk til biskop Thomas og alle andre på Anafora for åpenhet og tillit.

Takk også til Stefanusalliansen, som gav meg anledning til å møte biskop Thomas og motta denne inspirasjonen. Takk til Gisle Skeie for hans verdifulle bidrag i sluttfasen av arbeidet med boken.

Norge/Egypt, mai 2017  
Eyvind Skeie



# Anafora

En ting ber jeg Herren om,  
dette ønsker jeg:  
å få bo i Herrens hus  
alle mine dager,  
så jeg kan se Herrens skjønnhet  
og være i hans tempel.

SALME 27,4

# Å se mennesker være sammen

Helt fra jeg var ung, kanskje bare en gutt, har jeg båret på drømmen om å se mennesker være sammen, med alle sine ulikheter.

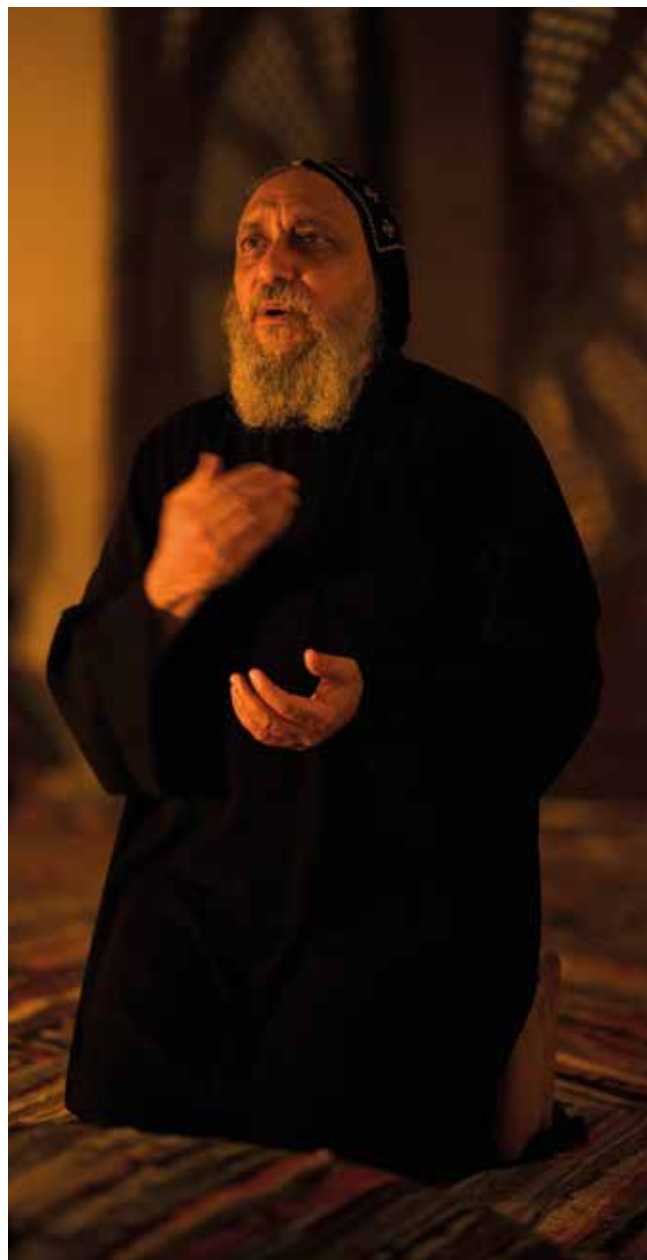
Som barn hadde jeg ikke noen klar filosofi om dette, men det ga meg alltid slik glede å oppleve fellesskap med andre.

Senere har jeg spurt meg selv om hvor denne gleden kom fra. Kanskje hadde den å gjøre med at jeg tidlig erfarte at vi levde i et samfunn hvor folk nettopp ikke var sammen, men levde atskilt. Det var noe i meg, noe som ønsket at det skulle være annerledes.

Jeg hadde ikke noen klar forståelse av at det å bringe mennesker sammen skulle bli et viktig innhold i livet mitt. Det var heller en slags følelse av tilfredshet når jeg så at det skjedde og når jeg fikk være en del av det. Slik vokste jeg opp med denne drømmen som en del av min identitet, en drøm om mennesker som var sammen, også om helt enkle, hverdagslige ting.

Når jeg tenker tilbake på hvordan jeg selv fremstod i disse årene, ser jeg et barn, og senere en ungdom, som hadde en viss evne til å skape fellesskap mellom mennesker. Det vokste frem en tanke i meg om å bygge broer mellom mennesker. Tenk om ulike grupper og personer kunne finne hverandre og være sammen på en god måte!

Sagt med litt mer voksne ord, så jeg kanskje for meg en slags multikulturell, kosmopolitisk by. I den byen skulle det virkelig være interessant og spennende å leve i fellesskap og lære av andre.



# En erfaring fra universitetet

Da jeg gikk fem år på universitetet, var det der en del studenter fra Sudan. Disse studentene var alltid for seg selv. De skilte seg ut fra oss andre, både med sin hudfarge og sin væremåte.

De delte den samme kristne tro som meg og de andre i min gruppe, likevel blandet vi oss ikke med dem, og de holdt seg unna oss. Av og til ble det vekslet ord mellom oss, men når samtalen kom inn på et dypere plan, stanset den opp. Vi klarte ikke å snakke med hverandre på en betydningsfull måte. Det oppstod en ubehagelig taushet som drev oss tilbake til vår egen gruppe.

Jeg tror kanskje at jeg var en av dem som opplevde dette ubehaget sterkest. Etter hvert vokste det frem en protest i meg. Hvorfor skulle det være et skille mellom oss? Det kjentes ikke nødvendig.

Jeg bestemte meg for å tilbringe mer tid sammen med studentene fra Sudan. De skulle kjenne seg likeverdige og inkludert. Men å føre dem inn i fellesskapet var ikke en-

kelt, verken fra deres side eller fra vår. Da bestemte jeg meg for at jeg ville være sammen med dem i deres gruppe.

I løpet av de fem studieårene ble dette til en bevisst vilje hos meg. Hvis det kom noen europeere til universitetet, ville alle gjerne sitte sammen med dem. Jeg ville heller knytte meg til studentene fra Sudan og være deres venn. Jeg inngikk en avtale med meg selv: I hele studietiden ville jeg sette av tid for dem. I det minste ville jeg treffe dem i pausene, men også ellers ville jeg se dem, møte dem, drikke en kopp te og være sammen med dem. Det var ikke bare enkelt.

Studentene fra Sudan hadde en kristen tro. Likevel klarte vi ikke i begynnelsen å samtale på et dypere plan. Det var en merkelig og sår opplevelse.

Men noe skjedde. Over tid fikk samværet en annen kvalitet. Det ble åpnet opp for sterkere vennskap og dypere refleksjoner.



# Modning

Erfaringen gjorde meg klar over at jeg bar på en grunnleggende trang til å leve i forpliktende fellesskap med andre. Den styrket min overbevisning om at vi må lære å se og forstå hverandre, til tross for det som skiller.

Hvorfor er det så vanskelig for oss å være sammen som et stort fellesskap? Det tenkte jeg mye på i denne tiden.

Det ble en viktig del av min menneskelige modning.

Sakte vokste det frem en sterk følelse i meg, noe som lignet på en forpliktende visjon.

Som ung har man vanskelig for å skille mellom sterke følelser og det vi kan kalle visjon og forpliktelse.

Jeg kan ikke si nøyaktig når dette ble den viktigste kraften i livet mitt. Men jeg hadde funnet en retning og slått inn på en vei.

I begynnelsen var det mye ubehag og uro knyttet til det hele. Jeg var jo selv en del av det mønsteret jeg ønsket å bryte. Gang på gang måtte jeg spørre: Hvorfor må vi ha et skjema som vi vurderer andre ut fra?

Vi klassifiserer menneskene i samfunnet på mange forskjellige måter, det kan være bosted, etnisk tilhørighet, religion, sosial status, økonomi eller noe annet.

For meg vokste ubehaget ved dette til en form for smerte.

I denne smerten lå et spørsmål og murret:

Hvorfor kan vi ikke bare møte hverandre som medmennesker?

Hvorfor er det så vanskelig å få dette til i praksis, når vi er enige om det i teorien?

# Kommunikasjon

Etter hvert begynte jeg å se på meg selv som en person som skulle bidra til å overskride alle de klassifiseringene som menneskene har og bedømmer hverandre ut fra.

Kall det gjerne et sosialt eksperiment. For meg ble det svært viktig. Det ga meg en dyp følelse av tilfredshet at jeg klarte å gjennomføre det.

Jeg gjorde en viktig oppdagelse i grensefeltet mellom plikt og glede. Det du gjør av plikt, vil senere kunne bli en glede. Du lærer noe av å være trofast mot det du innerst inne vet er riktig og godt.

Jeg fikk også et annet utbytte av dette:

I møtene med andre ble jeg satt i situasjoner hvor jeg måtte være helt og fullt til stede, enten det var ved å lytte eller ved selv å bidra i samtalen.

Det er dette vidunderlige som heter kommunikasjon.

Kommunikasjon er en fellehandling. I kommunikasjonen er vi alle like mye verd, og vi har den samme rett til å bli sett, hørt og tatt hensyn til.



# Pavens kall

*I ett år var biskop Thomas utsendt som misjonær i Kenya, Zambia og Zimbabwe. Noen må ha sett ham der og rapportert om det til paven. Da han kom tilbake til klosteret, kom det nemlig en forespørsel fra pave Shenouda. Ville Pafnotios, det var navnet hans som munk, bli biskop?*

En slik forespørsel fra paven minner mer om et kall enn et spørsmål. Den unge mannen, knapt fylt tretti år, ble engstelig. Hvorfor skulle han ha en slik posisjon? Han var altfor ung!

På ingen måte kunne han gå inn i det bildet han selv hadde av en biskop: en mann med stort, grånet skjegg, med erfaring og klokskap, en hyrde som leder flokken trygt i vanskelige tider.

Munken *Pafnotios* unnskyldte seg høflig. Han kunne ikke se for seg at han skulle ha denne verdigheten og bære dette ansvaret. Men hans åndelige far og sjelesørger tenkte annerledes.

Unge biskoper er ikke helt ukjent i den egyptiske tradisjonen. En av de aller største, kirkelæreren Athanasius, var omkring tretti år da han ble valgt til biskop av Alexandria.

*Pafnotios* fikk det råd at han ikke skulle takke nei til pavens kall før han hadde lagt det frem for Gud i sine bønner.





# En knelende munk

*En munk kneler foran alteret i katedralen. Ellers er det store rommet tomt. Munkens ansikt er preget av alvor. Tårene renner. Leppene hans former ord som stiger opp mot Den eviges trone: nei, nei. Ta kallet fra meg. Jeg er ikke i stand til dette. La meg tjene deg på andre måter enn ved å være biskop. Du ser hvor lite jeg er i stand til. Jeg kan ikke lede flokken din. Det er altfor stort for meg. Jeg ønsker det ikke. Vær snill og ta det bort.*

Tiden går. Munken ligger fremdeles på kne og ber. Hjelp meg ut av dette! Ta det bort, vis meg en annen vei, og jeg skal gå den!

Det er da det skjer at røsten høres. Den kommer ikke utenfra. Den fyller ikke det store rommet med klang eller sfærisk sus. Det er en stemme som kommer innenfra, fra den knelende munken selv. Likevel er det en annen stemme, en røst fra dypet av den bedende mannens sjel. Han hører ordene, men ikke med sine fysiske ører. Og disse ordene, skremmende klare som de er, snur med ett hele munkens tankegang på hodet:

En biskop er en hånd som kommer nedenfra for å løfte mennesker opp, ikke en hånd som kommer ovenfra for å herske over mennesker.

Ordene klinger. De krever rom i den unge mannens sinn og sjel. Han kneler foran alteret, og med ett hører han ordene fra brødsbrytelsens hellige liturgi: Løft deres hjerter! Anafora! Løft!

Han ser brødet som løftes, Herrens legeme, og vinen som heves, Herrens blod. Han ser hjerter som er løftet, oppreiste mennesker, skapt i Guds bilde, satt inn i verden for å tjene hverandre og elske Gud.

Anafora!

Med ett er han med i den hellige liturgien, slik den utføres i gudstjenesten og i den himmelske tronsal. Han ser også det som kommer siden; menneskenes tjeneste for

hverandre, hverdagsliv, kjærlighet, nærvær og fellesskap. Det er som om dette ordet, Anafora, gir sjelen hans vinger, ja, han kan fly, han er klar for å innvie sitt liv til dette doble formålet; å løfte frelsens beger ved alteret og å løfte mennesket, den mest dyrebare skapning, fra fornedrelse og nød og inn mot det lyset som kommer fra Gud. Når munken *Pafnotios* forlater katedralen, er det for å si ja til den oppgaven det er å være biskop.

